

Jaarverslag 2015 Het Hernhutter Huis

1 Organisatie

1.1 Vergaderingen

De bestuursvergaderingen van HHH vonden plaats op 29 januari, 19 februari, 26 maart, 23 april, 28 mei, 25 juni, 23 juli (vervallen), 27 augustus, 24 september, 29 oktober, 26 november en 17 december.

Tijdens de eerste vergadering van 2015 wordt het werk voor het voorliggende jaar ingeleid door de jaartekst welke voor de Stichting HHH is getrokken door de Oudstenraad van de EBGZ. Deze tekst is:

- Een veelprater begaat al snel een misstap, wie zijn tong in toom houdt is verstandig. Spr. 10:19
- Op rond van uw woorden zult u rechtvaardig bevonden worden en op grond van uw woorden zult u veroordeeld worden Mat. 12:37

1.2 Bestuur, medewerkers en vrijwilligers

Het bestuur is ten opzichte van 2014 ongewijzigd gebleven. Het bestuur bestaat in 2015 uit Markus Gill (voorzitter), Arnoud Kleinhans (secretaris), Job van Melle (lid en vertegenwoordiger van het Zzg) en Cees Scheer (lid en beheerder sterrenwinkel), Godfried van Ommering (lid en archivaris) en Christine van de Pol (lid en aanspreekpunt voor de erfgoedpartners Zeist).

Begin 2015 is afscheid genomen van Hans Walther Rapparlié die, als vrijwilliger voorheen naast Godfried van Ommering twee dagdelen per week actief was met werkzaamheden voor het archief.

Het dienstverband van Hans van der Linde (conservator/projectleider) met HHH bedraagt 1 dag per week.

Daarnaast zijn er ca. 20 vrijwilligers actief voor HHH voor tentoonstellingen, collectiebeheer en sterrenverkoop. Het werk van HHH is uitsluitend mogelijk met behulp van vrijwilligers. Jaarlijks wordt dan ook iets leuks georganiseerd om hen te bedanken.

De financiële verslaglegging en administratie wordt verzorgd door Douwe van Barneveld (Hoofd Financiën, IT & Beheer van het ZZg)

Het HHH beschikt over de culturele ANBI-status.

1.3. Beleidsplan 2014 - 2018 en meer-jaren begroting

Voor de periode 2014 – 2018 is door de medewerker een beleidsplan geschreven en door het bestuur vastgesteld. De belangrijkste ambities zijn

1. Zorg voor de instelling: Het Hernhutter Huis blijft
2. Zorg voor de collectie: Wie wat (goed) bewaart, heeft wat (te laten zien)
3. Zorg voor het publiek: Hernhutter erfgoed inspireert

4. Zorg voor de organisatie: Weet wat je waarom doet.
Als prioriteiten zijn gesteld:
2013: Evaluatie 2009-2013 en bijstelling beleid 2014-2018
2014: HHH als organisatie verstevigen (bestuur en vrijwilligers)
2015: Collecties in depot onderbrengen
2016: HHH beter in beeld als voorportaal van EBG en ZZg
2017: Aanvraag museumregistratie

1.4 Vriendenkring

In 2014 is een Vriendenkring opgericht en geïntroduceerd tijdens de opening van de eerste tentoonstelling in 2014.

VRIENDEN VAN HET HERNHUTTER HUIS

Het doel van de Vriendenkring is geïnteresseerden te trekken om HHH financieel te ondersteunen en om zo de activiteiten van HHH mede mogelijk te maken.

Voorbeelden van activiteiten zijn:

- Periodieke organisatie van thematische tentoonstellingen
- Onderhoud en uitbreiding van de museumcollectie
- Lezingen verzorgd door (inter)nationale sprekers

- Rondleidingen over de pleinen
- De museumwinkel van het Hernhutter Huis
- Participatie in de Erfgoedpartners Zeist
- Bijdragen aan activiteiten als:
 - o De Open Monumentendag
 - o De Dag van Het Religieus Erfgoed
 - o De maand van de Geschiedenis

Voor wat betreft de financiële ondersteuning wordt een jaarlijkse bijdrage van minimaal € 20,- p.p. gevraagd. De Vriendenkring mag zich in 2014 verheugen in een tiental leden.

2. De activiteiten in 2015

2.1 Vaste expositie

De museumruimte van Het Hernhutterhuis is gevestigd op Zusterplein 20 in Zeist. De museumruimte bestaat uit een ontvangstruimte en twee tentoonstellingszalen. De opstelling in de rechter zaal van ons museum is ingericht met het doel om de bezoekers een beeld te geven van de broedergemeente “nederzetting” in Zeist aan de hand van de maquette in het midden van de zaal en de twee grote vitrines aan weerszijden van de deur. In de linker vitrine worden voorwerpen uit de geschiedenis van de Zeister Broedergemeente getoond. In de rechter vitrine zijn voorwerpen uit de geschiedenis van het Zeister Zendingsgenootschap te zien. De voorwerpen in de beide vitrines worden toegelicht door middel van een looplijst.

De wanden hebben in grote lijnen de opstelling van Zeist op de kaart met prenten van het Slot en de Pleinen behouden zodat het met elkaar een passend geheel is.

Deze combinatie van maquette en beide vitrines (Broedergemeente en het Zeister Zendingsgenootschap) is permanent beschikbaar. Zij worden getoond als vast onderdeel bij rondleidingen en eventuele individuele bezoeken.

De linker zaal met aaneengeschaalde vitrines langs de lange zijden is beschikbaar voor wisseltentoonstellingen. Verder wordt deze zaal in de Adventstijd gebruikt voor de verkoop van de Hernhutter sterren.

2.2 Tentoonstelling: *Eens komt de grote zomer, De Godsakker van de Hernhutters en hun gebruiken*

Van 18 april tot 11 oktober 2015 vond een tentoonstelling plaats, onder bovengenoemde titel. De tentoonstelling was ingericht rond het thema begraven binnen de Broedergemeente in Zeist maar ook wereldwijd. Aan de hand van uitgebreid beeldmateriaal werd uitgelegd met welke onderliggende gedachten en vormen de begrafenissen binnen de Broedergemeente invulling krijgen. De tentoonstelling is door ruim 900 personen bezocht. Ook in de pers is er aandacht aan besteed. Meer over de tentoonstelling is te lezen in het onderstaande krantenartikel.

Naar aanleiding van de tentoonstelling heeft Markus Gill een gids samengesteld over de Godsakker (zie volgende pagina), zijn er informatieavonden georganiseerd en nummertjes bij de graven geplaatst die financieel mogelijk gemaakt zijn door HHH.

DE BEGRAAFPLAATS VAN DE EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE ZEIST

Verder is vermeldingswaardig dat in 2015 de Broedergemeente begraafplaats in Herrnhut door de Bund Heimat und Umwelt in Deutschland, is verkozen tot Duitslands meest fascinerende begraafplaats.

Hernhutter altijd rond 15.00 uur begraven op godsakker

Expositie Zeist toont
begraafgebruiken
hernhutters

Wim Huisman

ZEIST. Overleden leden van de Evangelische Broedergemeente of hernhutters worden altijd 's middags begraven: „Rond 15.00 uur, het sterfuur van onze Heer.” Het is een van de verrassende details die de kleine expositie „De godsakker van de hernhutters en hun gebruiken bij de begrafenis” in Zeist vertelt.

In het groen bij Slot Zeist ligt een uitgestrekt veld met honderden eenvoudige grafstenen. Op elke steen de naam van de overledene, geboorte- en sterfdatum en een Bijbeltekst die het motto van die persoon verwoordt. „De stenen zijn allemaal hetzelfde, vanuit de gedachte dat we als mensen voor God gelijk zijn”, vertelt Godfried van Ommering, archivaris-bibliothecaris van de Evangelische Broedergemeente (EBG).

De begraafplaats naast de historische gebouwen van de EBG is de enige „godsakker” van de hernhutters in Nederland. „Er liggen mensen van zeker veertig nationaliteiten begraven.”

Dat en meer vertelt de gratis toegankelijke expositie. De tentoonstelling – te zien op zondag en zaterdagmiddag en op afspraak – laat bezoekers kennismaken met „het geloof van de hernhutters en hoe dit tot uiting komt in de wijze waarop zij de gestorvene uitgeleide doen en begraven.”

Van Ommering: „Begravenissen zijn een onderdeel van onze liturgie, vanuit de gedachte dat de dood is overwonnen, want de Heer is opgestaan. We zijn allemaal lid van één gemeente: zij in de hemel, wij nog op aarde.”

De basis voor de begrafenisliturgie is in de jaren 1745 tot 1747 gelegd door de voorman van de Broedergemeente, Nikolaus

Ludwig Graf von Zinzendorf (1700-1760). Gebruiken van de hernhutters zijn onder meer dat het overlijden van een lid van de gemeente door blazers wordt bekendgemaakt, de dode in een witte kist of een kist met daarover een witte doek wordt begraven, en altijd in de middag. „Na de dienst lopen we achter de blazers en de kist naar de begraafplaats. Dan wordt het verkeer hier even stilgelegd.”

Vast onderdeel van de dienst in de kerk is het voorlezen van een levensloop. „Leden van de Broedergemeente wordt vanaf hun zestigste gevraagd die op schrift te stellen en te beschrijven wat de Heere God in hun leven deed. Die beschrijvingen bewaren we. In ons archief liggen er nu circa 1200. In het Duitse Herrnhut liggen er zeker 30.000.”

Grafregisters

In de museumruimte van het complex van de EBG – Zusterplein 20 – worden al deze aspecten tot 11 oktober belicht. In de vitrines liggen oude liturgieën, blaasinstrumenten van de kapel, oude grafregisters en veel foto's van toen en nu. „En de theologische achtergronden van onze begrafenisliturgie worden belicht.”

Een reeks afbeeldingen laat zien dat de godsakkers van de hernhutters wereldwijd dezelfde uit-

straling hebben: grasvlaktes met eenvoudige stenen. Ze zijn overal te vinden: in de Verenigde Staten, Afrikaanse landen, Suriname, Denemarken en zelfs op Robbeneiland, waar Nelson Mandela jaren vastzat.

Bij de entree van elke godsakker staat een passende Bijbeltekst. In Herrnhut ziet de bezoeker bij binnenkomst: „Christus is opgestaan uit de doden”; in Zeist: „Het wordt gezaaid in waarheid, het wordt opgewekt in kracht.”

Ds. M. Gill, predikant van de Zeister gemeente, heeft voor de expositie een gidsje samengesteld. „We halen daarin een aantal bijzondere personen die hier begraven liggen naar voren. Dat varieert van de eerste vrouw die hier in 1747 is begraven, een belangrijke cantor van onze gemeente tot een zendeling die veel in Suriname heeft betekend.”

Buiten op de godsakker is het stil. Een ouder lid van de Broedergemeente zit op haar knieën bij een grafsteen. Onderhoudswerkzaamheden. De rijen lindebomen werpen hun schaduw over de stenen. Van Ommering: „Op godsakkers staan meestal lindebomen. Lindebomen hebben bladeren in de vorm van een hartje. Dat wil zeggen: het geloof moet in het hart zitten.”

>>ebg.nl/zeist

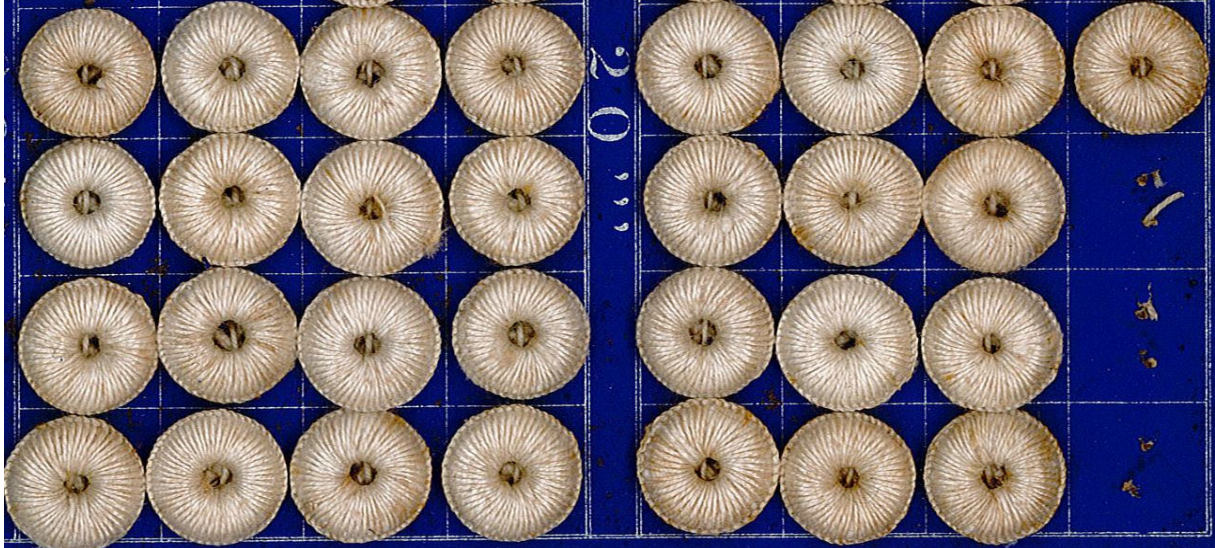

ZEIST. Archivaris Godfried van Ommering op de godsakker (begraafplaats) van de hernhutters in Zeist. beeld RD

2.3 Lezingen

Zoals jaarlijks gebruikelijk heeft HHH ook in 2015 weer een aantal lezingen verzorgd.

- Op 12 mei was er een in de Kleine Zaal een lezing over de historie van de beroemde Zeister Hernhutter knopen industrie. Deze lezing werd verzorgd door Susanne Kokel, historica van de Philipps-Universiteit in Marburg (Duitsland).

- Op 3 september volgde in de Grote Zaal een lezing over de Levensloop van de Beuningkamer. Deze zgn Beuningkamer was oorspronkelijk onderdeel van het huis van Matthijs Beuning aan de Amsterdamse Keizersgracht, en vormt thans als 18e eeuwse stijlkamer een vast onderdeel van de collectie van het Rijksmuseum te Amsterdam. De lezing is verzorgd door Frédérique ter Brugge, kunst- en architectuurhistorica uit Amsterdam.

2.4 Zaterdag 12 september 2015: Open Monumentendag Kunst en Ambacht

Opening in de kerk met muziek van de blazers om 10.30 uur. Daarna kerk open voor bezoek en tot 16.00 twee rondleidingen op het complex. Diverse musici uit de eigen gemeente hebben een bijdrage aan deze dag geleverd. Job van Melle was coördinator en gastheer gedurende de dag.

2.5 Herdenkingsjaar Jan Hus

In 2015 was het 600 jaar geleden dat Jan Hus de martelaarsdood stierf op de brandstapel in Konstanz na het besluit hiertoe van het concilie destijds. Aan deze gebeurtenis, de geloofsovertuiging van Jan Hus en de betekenis hiervan door de eeuwen heen is vanuit Het Hernhutter Huis met name door veel inspanningen van Godfried van Ommering ruim aandacht besteed. Er is een boekje uitgegeven en een landelijke dag georganiseerd.

2.6 Zondag 11 oktober Historische Doe Dag

In verband met de renovatie van de pleinen wordt er vanuit Het Hernhutter Huis een beperkte bijdrage geleverd aan deze dag. De belangrijkste activiteiten vinden plaats op het Slot en in De Witte Os (Lageweg) onder begeleiding van het echtpaar Bas en Helene de Jong is het e.e.a. voor kinderen georganiseerd. Verder waren er gedurende de dag en aantal presentaties verzorgd door Markus Gill. HHH deed voor de derde maal mee aan deze dag geïnitieerd van de Erfgoedpartners Zeist. De Historische Doe Dag was ondanks de beperkte bijdrage onzerzijds wederom een groot succes. De opzet was zoals voorheen gericht op gezinnen met kinderen.

2.7 Erfgoedpartners

HHH maakt deel uit van de Erfgoedpartners. Onder die titel werken een aantal organisaties in de Zeist samen:

GAZ = Gemeentearchief Zeist

HHH = Evangelische Broedergemeente/Hernhutterhuis

ZHG = Zeister Historisch Genootschap

GE = t Gilde Zeist

BZ = Bibliotheek Zeist

HVDD = Historische Vereniging Den Dolder

CVSZ = Culturele vleugel Slot Zeist

FSZ = Hotel Theater Figi & Slot Zeist

COMD = Commissie Open Monumentendag

ZK = Stichting De Zilverkamer

Al deze organisaties hebben zich verenigd en zijn vertegenwoordigd in het Groot overleg erfgoedpartners Zeist dat een aantal maal vergaderde in 2015.

2.8 Rondleidingen

Ook in 2015 trokken de rondleidingen over de pleinen van de EBG Zeist weer veel belangstelling. Er werden zo'n 30 rondleidingen verzorgd. Het leuke hierbij is dat degenen die rondgeleid worden vaak een hele eigen achtergrond hebben op grond waarvan er belangstelling is. Door de brede kennis van de rondleiders kan hier op een goede manier op ingespeeld worden.

2.9 Sterrenverkoop

In de tweede helft van 2015 zijn weer Hernhutter sterren verkocht in de expositieruimte die werd omgebouwd tot museumwinkel en via het internet. Deze activiteit van de vrijwilligers staat onder leiding van Cees en Irene Scheer. De opbrengst uit de sterrenverkoop komt ten

goede aan HHH en vormt naast de bijdragen van de Broedergemeente Zeist en het Zeister Zendingsgenootschap een belangrijke bijdrage om het werk van Het Hernhutterhuis mogelijk te maken.

3. Collectie en Beheer

3.1 Prenten/fotocollectie EBG

De WEB-werkgroep richt zich vanouds op het digitaliseringsproject Zeister Buitens. HHH heeft met Het Utrechts Archief dat het grootste deel van de EBG beeldcollectie beheert, een afspraak over digitalisering en ontsluiting ten behoeve van de beeldbank Zeister Buitens. Vervolgens zullen de in de beeldbank opgenomen afbeeldingen moeten worden beschreven. Daarbij zullen vrijwilligers worden in geschakeld. Deze activiteit loopt nog.

3.2 Bibliotheek

IN het Utrechts Archief (HUA) wordt de ‘moederbibliotheek’ bewaard. Van de afzonderlijke boeken is het eigendom vastgelegd. De doubletten zijn naar Zeist teruggekomen. Ook daarvan is / wordt het eigendom (EBG of ZZg) vastgesteld.

Met het Utrechts Archief zijn afspraken gemaakt over het completeren van de collectie in Utrecht en de ontsluiting van de doubletten in Zeist. Door gebrek aan menskracht is het nog niet gekomen tot een verdere (her) ordening.

3.3 Archief

Het archief werd bijgehouden door Godfried van Ommering. Er zijn wederom vele verzoeken om nadere informatie geweest welke beantwoord konden worden. Job van Melle houdt het archief van het ZZg bij.

3.4 Depot en huisvesting collecties

Na akkoord van de Oudstenraad in 2013 om de archiefruimte van Zusterplein 20 als depotruimte in gebruik te kunnen nemen is er in 2015 nog hard gewerkt om deze ruimte op orde te krijgen voor dit doel.

3.5 Registratie en documentatie

In het kader van het project Zeister Buitens en de daarbij behorende digitalisering van EBG archiefmateriaal wordt de in Utrecht aanwezige collectie vergeleken met wat zich nog in Zeist bevindt. Materiaal dat zich nog in Zeist bevindt, zal worden overgebracht naar HUA. Van enkele bijzonder prenten worden replica's gemaakt voor expositiedoeleinden.

Tevens blijkt in Zeist nog veel beeldmateriaal dat nog niet beschreven en dus ook nog niet overgedragen is. In het kader van het beeldbankproject zullen zoveel mogelijk relevante foto's worden overgedragen aan HUA en alsnog gedigitaliseerd. Gelet op de te verwachten hoeveelheid werk zal dit nog tot in 2016 voortduren.

3.6 Aanwinsten

Ook in 2015 hebben we weer een aantal waardevolle aanvullingen op onze collectie mogen ontvangen waaronder de onderstaande naaldenkoker. Hartelijk dank aan de schenkers.

4. Finanzen.

De boekhouding van HHH is ook in 2015 verzorgd door Douwe van Barneveld (ZZg). De samenwerking is wederom zeer prettig verlopen.

De inkomsten van het HHH zijn afkomstig van giften/donaties van particulieren, subsidies van instellingen en van de participanten (EBG en ZZg), en van de inkomsten uit de museumwinkel. De uitgavenposten worden gevormd door kosten voor huisvesting, personeel, collectie en administratie/beheer. De jaarrekening 2015 is in een afzonderlijk document beschikbaar.

COLOFON

Stichting Museum Het Hernhutter Huis
Zusterplein 20
3703 CB Zeist

Voorzitter: Ds. M. Gill
Secretaris: Dhr. A. Kleinhans
Leden: Mw. Chr. van de Pol
 Dhr. J van Melle
 Dhr. C Scheer
 Dhr. G. van Ommering

Conservator: Dhr. J.F. van der Linde